

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTMMN810 Történeti szociolingvisztika szem.

Tantárgy neve: Történeti dialektológia-szociolingvisztika	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN808, BTMMN809, BTMMN810 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus	
Tantárgyi egység: Történeti szociolingvisztika szem.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN810 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 2Ó (A szak kereshetőségi megnevezésében nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúkat csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: BTMMN808: 2 előadás, BTMMN809, BTMMN810: 1 szeminárium, 3 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMMN808: kollokvium, BTMMN809, BTMMN810: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): A szeminárium bevezeti a hallgatókat a komplex szemléletű, szociolingvisztikai szempontú nyelvemlékelemzésbe. A szeminárium alapvetően szövegelemzésre épül. Az elemzések során a hallgató elsajátítja azt a módszert, amelynek alapja, hogy a nyelvi adatokat azok szociológiai-történelmi-társadalmi kontextusában elemezzük.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Tájékozott a magyar nyelvű szövegek és kulturális jelenségek nyelvi és irodalmi értelmezésének ismert eljárásai és módszerei, valamint ezek szakmailag elfogadott kontextusai és értékelései terén. Tisztában van a nyelvtudomány és az irodalomtudomány jellemző kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel, egyes részterületeinek alapvető szakkifejezéseivel. <i>képesség:</i> Képes értelmezni a magyar nyelv sajátosságait, valamint a magyar nyelvi hagyományon belüli összefüggéseit, történeti beágyazottságát. Képes átlátni a magyar nyelvi hagyományok szerepét a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítésében. <i>attitűd:</i> Érti és elfogadja, hogy a nyelvi jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Nyitott a magyar és más kulturális közösségek irányában. Törekszik szakmai nyelvtudásának fejlesztésére. <i>autonómia és felelősség:</i> Kialakít olyan, történetileg és világnézeti koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását. A magyar nyelv és irodalom területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.</p>	

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. Történeti szociolingvisztika a gyakorlatban
2. A történeti szociolingvisztika módszertana
3. Elemzési problémák: a fej-kéz problematika és a rekonstrukció
4. Suzanne Romaine elmélete a gyakorlatban
5. Egykori jogi szövegek történeti szociolingvisztikai szempontú elemzése
6. Misszilisek elemzése a levélíró szociológiai-társadalmi jellemzőinek figyelembevételével
7. Perszövegek nyelvi jellemzői
8. A boszorkányperek és az etnometodológia
9. Határjárások, határviták
10. Az írásbeliség, az írni-olvasni tudás kialakulása
11. Az egykori írnokok, sriptorok, jegyzők írásbeli-nyelvhasználati jellemzői
12. A történeti sociopragmatika
13. Szövegelemzések
14. Szövegelemzések

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Romaine, Suzanne 1988. *Historical sociolinguistics: Problems and methodology*.

Sociolinguistics.

Soziolinguistik, edited by Ulrich Ammon; Norbert Dittmar and Klaus J. Mattheier. Walter de Gruyter Verlag, Berlin, 1452–69.

Németh Miklós 2008. *Nyelvi változás és váltakozás a társadalmi és műveltségi tényezők tükrében – XVIII. századi nyelvi változók elemzése*. Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged

Gréczi-Zsoldos Enikő 2015. *Térbeli, időbeli és humán dimenzió XVII. századi nyelvemlékekben*. In: Bárh M. János–Bodó Csanád–Kocsis Zsuzsanna (szerk.): *A nyelv dimenziói*. Tanulmányok Juhász Dezső tiszteletére. ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Magyar Nyelvtudományi Társaság, Bp.

Gréczi-Zsoldos Enikő 2013. *A történeti szociolingvisztikáról*. In: Kontra Miklós–Németh Miklós–Sinkovics Balázs (szerk.): *Elmélet és empiria a szociolingvisztikában*. (Válogatás a

17. Élőnyelvi Konferencia – Szeged, 2012. augusztus 30. – szeptember 1. – előadásaiból). Gondolat, Bp., 173–187.
Sárosi Zsófia 2003. Történeti szociopragmatika – magyar nyelvtörténet más megközelítésben: *Magyar Nyelv* 434–448.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Németh Miklós 2004. *Nyelvjárás, beszélt nyelv és sztenderdizációs törekvések a XVIII. századi szegedi írnoki nyelvváltozatban*. Akadémiai Kiadó, Budapest

Mattheier, Klaus J. 1988. *Das Verhältnis von sozialem und sprachlichem Wandel*. Sociolinguistics.

Soziolinguistik (hrsg.) Ulrich Ammon; Norbert Dittmar and Klaus J. Mattheier. Walter de Gruyter Verlag, Berlin, 1430–1452.